

Feret v Belgium

საჩივარი N15615/07

16/07/2009

ფაქტები

მომჩივანი, პოლიტიკური პარტია „ეროვნული ფრონტის“ თავმჯდომარე, შესაბამის დროს ბელგიის წარმომადგენელთა პალატის წევრი იყო. მისი პარტიის მიერ საარჩევნო კამპანიის დროს გავრცელებული ბროშურები და პლაკატები, რომელთა რედაქტორიც ის იყო, სიძულვილის, დისკრიმინაციისა და ძალადობის წაქეზების შესახებ საჩივრებს იწვევდა.

ბროშურები არაევროპელი იმიგრანტების თემს წარმოაჩენდა როგორც კრიმინალურად განწყობილებს, რომლებსაც სურდათ ბელგიაში ცხოვრებით მიღებული სარგებლის გამოყენება და ასევე ცდილობდნენ მათ დაცინვას, რაც გარდაუვალი რისკი იყო უცხოელების მიმართ უნდობლობის, უარყოფის ან თუნდაც სიძულვილის გრძნობების გაღვივებისთვის.

მომჩივანს საპარლამენტო იმუნიტეტი პროკურორის მოთხოვნით მოეხსნა. შემდეგ მის წინააღმდეგ, როგორც დანაშაულებრივი ბროშურების ავტორისა და მთავარი რედაქტორის და ვებგვერდის მფლობელის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა.

მომჩივანს მიესაჯა იმიგრანტების ინტეგრაციასთან დაკავშირებული 250 საათიანი საზოგადოებისთვის სასარგებლო შრომა, 10-თვიან პირობით თავისუფლების აღკვეთასთან ერთად. მას ასევე 10 წლით კენჭისყრის უფლება აეკრძალა. სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივნის შეურაცხმყოფელი ქმედება არ შედიოდა მის საპარლამენტო საქმიანობაში და რომ ბროშურები შეიცავდა ნაწყვეტებს, რომლებიც წარმოადგენდა რასობრივი, კანის ფერის ან ეროვნული ან ეთნიკური წარმომადგენლობის საფუძველზე დისკრიმინაციის, სეგრეგაციის ან სიძულვილის და ძალადობის აშკარა და განზრახ წაქეზებას. მომჩივნის მიერ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით შეტანილი სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.

სამართალი

I. კონვენციის მე-10 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

მომჩივანი დავობს, რომ განაჩენის გამოტანისას სააპელაციო სასამართლომ გადაჭარბებულად გამოიყენა მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტით დაშვებული შეზღუდვები,

რომელიც უზრუნველყოფს გამოხატვის თავისუფლების უფლებას და რომლის თანახმადაც:

1. ყველას აქვს გამოხატვის თავისუფლების უფლება. ეს უფლება მოიცავს აზრის ქონის თავისუფლებას და ინფორმაციისა და იდეების მიღებისა და გავრცელების თავისუფლებას საჯარო ხელისუფლების ჩარევის გარეშე და საზღვრების მიუხედავად. (...)

2. ამ თავისუფლებების განხორციელებას თან ახლავს მოვალეობები და პასუხისმგებლობები, რომლებიც შეიძლება დაექვემდებაროს კანონით გათვალისწინებულ ასეთ ფორმალობებს, პირობებს, შეზღუდვებს ან სანქციებს და რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში, (...) თავდაცვის დღის წესრიგი (...) [და] სხვათა რეპუტაციის ან უფლებების დაცვა (...)

ზოგადი პრინციპები

61. გამოხატვის თავისუფლება ნებისმიერი დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ აუცილებელ საფუძველს, მისი პროგრესისა და განვითარების ერთ-ერთ ძირითად პირობას წარმოადგენს. მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტის გათვალისწინებით, ეს ეხება არა მხოლოდ „ინფორმაციას“ ან „იდეებს“, რომლებიც დადებითად არის მიღებული ან უვნებლად ან გულგრილად ითვლება, არამედ მათაც, რომლებიც შეურაცხმყოფელი, შოკისმომგვრელი ან შემამფოთებელია (Handyside v. United Kingdom, December 7, 1976, § 49, A⁰ 24).

62. ჩარევის ხასიათის დადასტურება აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში, რაც სასამართლოსგან მოითხოვს იმის დადგენას, შეესაბამება თუ არა ის „აუცილებელ სოციალურ საჭიროებას“, იყო თუ არა ის პროპორციული დასახული ლეგიტიმური მიზნისა და არის თუ არა ეროვნული ხელისუფლების მიერ მის გასამართლებლად მოყვანილი მიზეზები რელევანტური და საკმარისი (Sunday Times v. United Kingdom, გაერთიანებული სამეფო (N^o1), 1979 წლის 26 აპრილი, §62, A⁰ 30). იმის დასადგენად, არსებობს თუ არა ასეთი „საჭიროება“ და რა ზომები უნდა იქნას მიღებული ეროვნული ხელისუფლების გარკვეული შეფასების ფარგლების დასაკმაყოფილებლად (იხ., სხვათა შორის, Nilsen Norway and Johnsen v. [GC], noo 23118/93, § 43, ECHR 1999-VIII).

63. კონვენციის მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტი სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვისთვის სიტყვის პოლიტიკაში ან ზოგადი ინტერესის საკითხებში მცირე ადგილს ტოვებს (იხ. Scharsach and News Verlagsgesellschaft v. Austria, No 39394/98, § 30, ECHR 2003-XI). სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელია პოლიტიკური დებატების თავისუფლების დაცვა. იგი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს გამოხატვის თავისუფლებას პოლიტიკური დებატების კონტექსტში და მიიჩნევს, რომ

ჩვენ არ შეგვიძლია სიტყვის პოლიტიკის შეზღუდვა დამაჯერებელი მიზეზების გარეშე. ინდივიდუალურ შემთხვევებში ფართო შეზღუდვების დაშვება უდავოდ მოქმედებს გამოხატვის თავისუფლების პატივისცემაზე ზოგადად შესაბამის სახელმწიფოში (*Feldek c. Slovakia*, No 29032/95, § 83, ECHR 2001-VIII). თუმცა, პოლიტიკური დისკუსიის თავისუფლება ნამდვილად არ არის აბსოლუტური. ხელშემკვრელ სახელმწიფოს შეუძლია დააწესოს გარკვეული „შეზღუდვები“ ან „სანქციები“, მაგრამ სასამართლოს ევალება საბოლოოდ გადაწყვიტოს მათი თავსებადობა მე-10 მუხლით გათვალისწინებულ გამოხატვის თავისუფლებასთან (*Castells v. Spain*, April 23, 1992, §46, A° 236).

64. ტოლერანტობა და ყველა ადამიანის თანაბარი ღირსების პატივისცემა დემოკრატიული და პლურალისტური საზოგადოების საფუძველია. აქედან გამომდინარეობს, რომ პრინციპში, არადემოკრატიულ საზოგადოებებში შეიძლება საჭიროდ ჩაითვალოს გამოხატვის ყველა ფორმის სანქცირება ან თუნდაც აღკვეთა, რომელიც ავრცელებს, აღვივებს, ხელს უწყობს ან ამართლებს შეუწყნარებლობაზე დაფუძნებულ სიძულვილს (მათ შორის რელიგიურ შეუწყნარებლობას), თუ უზრუნველყოფთ, რომ დაკისრებული „ფორმალურობები“, „პირობები“, „შეზღუდული“ ან „სანქციები“ იყოს დასახული ლეგიტიმური მიზნის პროპორციული (სიძულვილის ენისა და ძალადობის წახალისების შესახებ იხილეთ, *mutatis mutandis*, *Sürek c. Turkey* (no 1) [GC], no26682/95, § 62, ECHR 1999-IV, მათ შორის *Gündüz v. Turkey*, No 35071/97, § 40, ECHR 2003-XI).

65. ყველასთვის ღირებული, გამოხატვის თავისუფლება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ხალხის არჩეული წარმომადგენლისთვის, რომელიც წარმოადგენს თავის ამომრჩევლებს, გამოხატავს მათ შემფოთებას და იცავს მათ ინტერესებს. შესაბამისად, საპარლამენტო ოპოზიციის, როგორც მომჩივანია გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა სასამართლოს ავალდებულებს, განახორციელოს უფრო მკაცრი კონტროლი (*Castells v. Spain*, April 23, 1992, §42, A°236 *Jerusalem v. Austria*, No26958/95, February 27, 2001, § 36).

ბ) აღნიშნული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

66. სასამართლომ „ჩარევის“ საკითხი მთლიანი საქმის გათვალისწინებით უნდა განიხილოს, მათ შორის, ბრალდების არსის და მათი გამოტანის კონტექსტის გათვალისწინებით, რათა დაადგინოს, აკმაყოფილებდა თუ არა ბატონი ფერეტის გამამტყუნებელი განაჩენი „აუცილებელ სოციალურ საჭიროებას“ და იყო თუ არა ის „პროპორციული დასახული ლეგიტიმური მიზნებისა“.

67. სასამართლო თავიდანვე აღნიშნავს, რომ პარლამენტის უპასუხისმგებლობის კონსტიტუციური პრინციპის გამოყენების გათვალისწინებით, ბელგიაში პოლიტიკური პარტიების წევრები პირადად არიან პასუხისმგებელნი, როგორც სამოქალაქო, ასევე სისხლის სამართლის პასუხისმგებელნი იმაზე თუ რას წარმოადგენენ ისინი ან რა შეტყობინებებს ავრცელებენ. მომჩივანი სისხლისსამართლებრივ დევნაში იმყოფებოდა, როგორც სადავო ტრაქტატების ავტორი, ამ უკანასკნელის მთავარი რედაქტორი და ვებგვერდის მფლობელი, რომელმაც ზოგიერთი მათგანი გამოაქვეყნა.

68. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ რასობრივი დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლაში საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების შესასრულებლად, ბელგიამ, სხვა საკითხებთან ერთად, შეცვალა კონსტიტუციის 150-ე მუხლი, რათა სასჯელადსრულების სასამართლოებს მიცემოდათ რასისტული ან ქსენოფობიური დანაშაულების გამოძიების უფლება და ნაფიცმსაჯულთა სასამართლოს ექსკლუზიური იურისდიქციის ქვეშ მოქცეულიყვნენ, რის შედეგადაც მათ პრაქტიკა აღარ გააგრძელეს.

69. რაც შეეხება ბრალდების არსს, როგორც ჩანს, ტრაქტატები, მათ მიერ გადმოცემული გზავნილით და უფრო მეტად ბელგიელებსა და სამიზნე თემებს შორის კულტურულ განსხვავებაზე დაყრდნობით, მათ კრიმინოგენულ გარემოდ წარმოაჩინდა და დაინტერესებული იყო ბელგიაში მათი დაწესებულებიდან გამომდინარე უპირატესობების გამოყენებით და ასევე ცდილობდა მათ დაცინვას. ასეთი დისკურსი, სავარაუდოდ, საზოგადოებაში, განსაკუთრებით ნაკლებად ინფორმირებულ საზოგადოებაში, უცხოელების მიმართ ზიზღის, უარყოფის ან ზოგიერთისთვის სიძულვილის გრძნობასაც კი გამოიწვევს.

70. მომჩივნის მსჯავრდების მიზნით, სააპელაციო სასამართლო არ დაეყრდნო პარტიის პოლიტიკურ პროგრამას, რომლის მიხედვითაც მომჩივანი პრეზიდენტი, არამედ საარჩევნო კამპანიის დროს გავრცელებული ნახატებისა და ბროშურების რაოდენობას (ზემოთ მოცემული პუნქტები 8-17). სააპელაციო სასამართლომ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ცრურწმენებით აღწერილი ასეთი დოკუმენტები შეიცავდა ელემენტებს, რომლებიც აშკარად, თუმცა ზოგჯერ ირიბად, თუ არა ძალადობით, ხელს უწყობდნენ, სულ მცირე, დისკრიმინაციას, სეგრეგაციას ან სიძულვილის ჯგუფის, თემის ან მათი წევრების მიმართ რასის, კანის ფერის, წარმომავლობის ან ეროვნული ან ეთნიკური წარმომავლობის გამო და აჩვენებს მათი ავტორების მზაობას, მიმართონ ასეთ დისკრიმინაციას, სიძულვილს ან სეგრეგაციას.

71. უფრო კონკრეტულად, „ყურადღება მიაქციეთ რას უყურებთ“ სახელწოდებით ბროშურასთან დაკავშირებით, სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მისი

შინაარსის დიდი ნაწილი საკმარისად ასახავდა დისკრიმინაციულ და სეგრეგაციონისტულ წინადადებებს. რადგან ბროშურა სახელწოდებით „პალმის ქუჩა: ლტოლვილთა ცენტრი ადამიანების სიცოცხლეს წამლავს“, მან აღნიშნა, რომ მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის დაუდასტურებლობა და ირაციონალური ნაზავის შექმნა ლტოლვილების, აუცილებლად უცხოელების მიმართ სიძულვილისკენ მიგვიყვანდა და მიუთითა მათი ავტორების მზაობაზე, გამოეყენებინათ ეს სიძულვილი, ტრაქტატის მიმღებებს კი ცენტრის დახურვის მოთხოვნის გაგზავნისკენ მოუწოდებდნენ. ბროშურა სახელწოდებით „ლორეტი, მაროკო, ბელგია, პაპი“ დისკრიმინაციისკენ მოუწოდებდა და აჩვენებდა ავტორების მზაობას, გამოეყენებინათ იგი. „ეროვნული ფრონტის 1999 წლის ივნისის არჩევნების პროგრამიდან“ მოცემული ამონარიდები, რომლებიც პირდაპირ ციტატაშია მოცემული, საკმარისია ამ პროგრამის დისკრიმინაციული და სეგრეგაციონისტული ხასიათის საილუსტრაციოდ. ბროშურისა და პლაკატის შესახებ, სახელწოდებით „თავდასხმები აშშ-ში: კუსკუსის კლანი“, ასეთი წარმოჩენა, რომელიც ყველა მუსლიმს ტერორისტებთან აიგივებდა, ამ ჯგუფის ყველა წევრის მიმართ სიძულვილის გაღვივებას წარმოადგენდა, განურჩევლად, და მისი ავტორების მზაობა, მიმართონ ამ სიძულვილს.

72. სასამართლო კიდევ ერთხელ აღნიშნავს, რომ რასობრივი დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლის უმაღლეს ეტაპზე მნიშვნელოვანი იყო მისი ყველა ფორმისა და გამოვლინების საკითხი (*Jersild v. Denmark*, 23 სექტემბერი, 1994, § 30, Ao 298) და იმეორებს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის სხვადასხვა რეზოლუციის ტექსტს ECRI-ის მუშაობის, მისი მუშაობისა და ანგარიშების შესახებ, რაც აჩვენებს რასიზმის, ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა და შეუწყნარებლობის ფენომენების წინააღმდეგ ძლიერი და მდგრადი ბრძოლის აუცილებლობას ზოგადად ევროპულ დონეზე და კერძოდ, ბელგიის დონეზე.

73. სასამართლო მიიჩნევს, რომ სიძულვილის ენა არ მოითხოვს აუცილებლად ძალადობის ან სხვა სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენისკენ მოწოდებას. იმ ადამიანების მიერ ჩადენილი დარღვევები, რომლებიც შეურაცხყოფენ, დასცინიან ან ცილისწამებენ მოსახლეობის ნაწილებს და მათ კონკრეტულ ჯგუფებს ან ხელს უწყობენ დისკრიმინაციას, როგორც ეს ამ შემთხვევაში იყო, საკმარისია იმისათვის, რომ ხელისუფლებამ ხაზი გაუსვას რასისტული გამოხატვის თავისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლას, რაც უპასუხისმგებლოა და საზიანოა ამ მხარეების ან ადამიანთა ჯგუფების ღირსებისა და უსაფრთხოებისთვის. პოლიტიკური გამოსვლები, რომლებიც რელიგიურ, ეთნიკურ ან კულტურულ ცრურწმენებზე დაფუძნებულ სიძულვილს აღვივებს, საფრთხეს უქმნის სოციალურ მშვიდობასა და პოლიტიკურ სტაბილურობას დემოკრატიულ სახელმწიფოებში.

74. გარდა ამისა, ბელგიის შესახებ ორ ზედიზედ ანგარიშში, ECRI-მ სტიგმატიზაცია გაუკეთა რასიზმისა და ქსენოფობიის გამოყენებას პოლიტიკაში, ექსტრემალური მემარჯვენე კონკრეტული პოლიტიკური პარტიების გამოსვლებში დაახლოებით ერთი ასეთი პერსონაჟის მზარდი წარმოჩენის საკითხზე წამოჭრით და ამასთან დაკავშირებით ძლიერი შეშფოთება გამოთქვა.

75. პარლამენტის წევრობის კანდიდატის ხარისხი არ შეიძლება ჩაითვალოს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებად. ამ მხრივ, სასამართლო იხსენებს, რომ უმნიშვნელოვანესია, რომ პოლიტიკოსებმა საჯარო გამოსვლებში თავი აარიდონ შეუწყნარებლობის სავარაუდო გამაძლიერებელი ინფორმაციის გავრცელებას (Erbakan v. Turkey, No 59405/00, July 6, 2006, § 64). ის მიიჩნევს, რომ პოლიტიკოსები განსაკუთრებით ფრთხილად უნდა იყვნენ დემოკრატიისა და მისი პრინციპების დაცვის თვალსაზრისით, რადგან მათი საბოლოო მიზანი ძალაუფლების ხელში ჩაგდებაა. ამ შემთხვევაში, ბრიუსელის სააპელაციო სასამართლოში გენერალური პროკურორის შესახებ დეტალურ წინადადებაში, წარმომადგენელთა პალატამ განაცხადა, რომ განცხადებები, რომლებიც ამართლებს მომჩივნისთვის საპარლამენტო იმუნიტეტის მოხსნას, არ არის საკმარისი. სასამართლო მიიჩნევს, რომ უცხოელთა გამორიცხვის სტიმული ადამიანის უფლებებზე ფუნდამენტურ თავდასხმას წარმოადგენს და, შესაბამისად, ყველას, მათ შორის პოლიტიკოსების, მხრიდან განსაკუთრებულ ზრუნვას მოითხოვს.

76. სასამართლო განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს გამოყენებულ საშუალებას და კონტექსტს, რომელშიც გაკეთდა სადავო განცხადებები ამ საქმეში და, შესაბამისად, პოტენციურ გავლენას საზოგადოებრივი წესრიგისა და ჯგუფის სოციალური ერთიანობის დარღვევაზე. თუმცა, ეს იყო პოლიტიკური პარტიის ბროშურები, რომლებიც გავრცელებული იყო საარჩევნო კამპანიის დროს, რაც გამოხატვის ფორმაა, რომელიც მიზნად ისახავს ამომრჩევლის ფართო მასების, ანუ მთელი მოსახლეობის მიღწევას. თუ საარჩევნო კონტექსტში პოლიტიკურ პარტიებს უნდა ჰქონდეთ გამოხატვის ფართო თავისუფლება, რათა შეეცადონ დაარწმუნონ თავიანთი ამომრჩეველი რასისტული ან ქსენოფობიური დისკურსის შემთხვევაში, ასეთი კონტექსტი ხელს უწყობს სიძულვილისა და შეუწყნარებლობის ხელშეწყობას, რადგან გარემოებების გამო, კანდიდატების პოზიციები უფრო მეტად ფესვგადგმული ხდება და სლოგანები ან კლიშეები ჭარბობს არაგონივრულ არგუმენტებზე. რასისტული და ქსენოფობიური დისკურსის გავლენა უფრო დიდი და დამაზიანებელი ხდება.

77. სასამართლო აღიარებს, რომ პოლიტიკური დისკურსი მოითხოვს დაცვის მაღალ ხარისხს, რაც აღიარებულია რამდენიმე სახელმწიფოს, მათ შორის ბელგიის კანონმდებლობაში, საპარლამენტო იმუნიტეტის თამაშში და პარლამენტის ოლქებში

გამოთქმული მოსაზრებების გამო სისხლისსამართლებრივი დევნის აკრძალვაში. სასამართლო არ დავობს, რომ პოლიტიკურ პარტიებს აქვთ უფლება, საჯაროდ დაიცვან თავიანთი მოსაზრებები, თუმცა ზოგიერთი მათგანი შეურაცხყოფს, შოკში აგდებს ან აწუხებს მოსახლეობის რომელიმე ნაწილს. ამიტომ, მათ შეუძლიათ იმიგრაციასთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრის გზების დაცვა. თუმცა, მათ თავი უნდა აარიდონ რასობრივი დისკრიმინაციის პოპულარიზაციას და სიტყვების, დამოკიდებულების ან დამამცირებელი შევიწროების გამოყენებას, რადგან ასეთმა ქცევამ შეიძლება საზოგადოებაში შექმნას რეაქციები, რომლებიც შეუთავსებელია მშვიდობიან სოციალურ კლიმატთან და შეიძლება შეარყიოს ნდობა დემოკრატიული ინსტიტუტების მიმართ.

78. სასამართლო განიხილავს მომჩივნის მიერ გავრცელებულ სადავო ტექსტებს და მიიჩნევს, რომ სასამართლოების დასკვნები ამ პუბლიკაციებთან დაკავშირებით სრულად გამართლებული იყო. მომჩივნის მიერ გამოყენებული ენა აშკარად წაახალისებდა დისკრიმინაციას და რასობრივ სიძულვილს, რომლის შენიღბვაც შესაძლებელია საარჩევნო პროცესით. შესაბამისად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეროვნული სასამართლოების საფუძვლები მომჩივნის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევის გასამართლებლად იყო რელევანტური და საკმარისი, საზოგადოებრივი წესრიგისა და სხვათა უფლებების, კერძოდ, იმიგრანტული საზოგადოების უფლებების დაცვის მწვავე სოციალური საჭიროების გათვალისწინებით.

79. და ბოლოს, სასჯელებთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ დაკისრებული სასჯელების ბუნება და სიმძიმე ასევე გასათვალისწინებელი ფაქტორებია ჩარევის პროპორციულობის შეფასებისას (*Sürek c. Turkey* (no 1), 8 ივლისი, 1999, § 64, Reports 1999-IV).

80. თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სააპელაციო სასამართლომ მომჩივანი დამნაშავედ ცნო და მიუსაჯა 250 საათიანი სამუშაო უცხო ქვეყნის მოქალაქეების ინტეგრაციის სფეროში და ათი წლის ვადით კენჭის ყრის შეუძლებლობა. მაშინაც კი, თუ დისკვალიფიკაციის ხანგრძლივობა შეიძლება პრობლემური იყოს მისი ხანგრძლივობის თვალსაზრისით, ბელგიის სასამართლოებმა ამ საქმეში გამოიყენეს სასამართლოს მიერ ხშირად ასახული პრინციპი, რომ მან თავშეკავება უნდა გამოიჩინოს სისხლის სამართლის საქმისწარმოებისას, განსაკუთრებით მაშინ, თუ არსებობს სხვა გზები მისი მოწინააღმდეგეების უსამართლო თავდასხმებსა და კრიტიკაზე რეაგირებისთვის (*Incalv. Turkey*, 9 ივნისი, 1998, §54, Reports 1998-IV).

81. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, მომჩივნის გამამტყუნებელი განაჩენის მხარდასაჭერად მოყვანილი მიზეზები, სავარაუდოდ, დაარწმუნებს სასამართლოს,

რომ გამოხატვის თავისუფლების განხორციელებაში ჩარევა „აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში“.

82. და ბოლოს, სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო ბროშურების შინაარსი ვერ ამართლებს კონვენციის მე-17 მუხლის გამოყენებას ამ საქმეში. შესაბამისად, სასამართლო უარყოფს მთავრობის მიერ ამ მუხლზე დაფუძნებულ პრეტენზიას და ასკვნის, რომ სახეზე არ ყოფილა მე-10 მუხლის დარღვევა.